

AUDİT 2023, 4 (42), səh. 78-85.
AUDIT 2023, 4 (42), pp. 78-85.
АУДИТ 2023, 4 (42), стр. 78-85.

DOI: 10.59610/bbu4.2023.4.8

Paşazadə Rəvan Malik oğlu,
doktorant,
Bakı Biznes Universiteti
E-mail: revan_pashazade@mail.ru
© Paşazadə R.M., 2023

UOT - 332.1

QARABAĞ ƏRAZISİNDƏ SƏNAYELƏŞMƏ STRUKTURUNUN FORMALAŞDIRILMASI İSTİQAMƏTLƏRİ

X Ü L A S Ə

Tədqiqatın məqsədi – Qarabağ ərazisində sənaye sektorunun inkişafını tənzimləmək üçün strateji istiqamətlərə dair təkliflər hazırlamaqla məşğulluğun intensiv inkişafının tənzimlənməsi istiqamətlərini müəyyən etməkdir.

Tədqiqatın metodologiyası – tədqiqat zamanı müşahidə, təhlil, müqayisə və digər statistik metodlardan istifadə edilmişdir.

Tədqiqatın nəticələri – Qarabağ ərazisində sənayenin inkişafını tənzimləmək, yeni iş imkanları yaratmaq və Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişafına kömək edəcək strateji tədbirlərin və planların nəticəsini müəyyən etməkdir.

Tədqiqatın praktiki əhəmiyyəti – Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərində sənaye sektorunu inkişafı məqsədilə xarici investisiyaları cəlb etməklə, təbii ehtiyatların daha səmərəli istifadə edilməsi ilə əlaqədardır.

Tədqiqatın orijinallığı və elmi yeniliyi – xarici təcrübədən istifadə edərək regionda iqtisadi sektorunun davamlı fəaliyyətinin tənzimlənməsi və resurslarından səmərəli şəkildə istifadə edilməsi qanunauyğunluqlarının tədqiq edilməsindən ibarətdir.

Açar sözlər: sənayeləşmə, resurs, azad olunmuş ərazilər, quruculuq, hasilat, struktur, investisiya.

G İ R İ Ş

İlk əvvəl qeyd etmək lazımdır ki, ölkəmizin iqtisadiyyatının perspektiv dövrdə davamlı inkişafının təmin edilməsində işğaldan azad olunmuş ərazilərin potensial imkanları xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bu mərhələ regionun sosial-iqtisadi inkişafını tənzimləmək və sənaye sektorunun inkişafına yönəldilmiş tədqiqatın əsas mərhələsidir. Bu məqalədə Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş rayonlarının sənayeləşməsində davamlı inkişaf mexanizmlərinin və sosial-iqtisadi optimalın müəyyənləşdirilməsinin praktiki əhəmiyyəti və metodologiyası araşdırılır. Tədqiqatın əsas məqsədi bu regionların sosial-iqtisadi inkişafına yönəldilmiş strategiyalar və innovativ texnologiyaların inkişafını təmin etməklə global iqtisadi məsələlərin həlli üçün istifadə edilə biləcək prinsipləri və metodları təşkil etməkdir. Bu məqalədə tədqiqatın yenilikləri, iqtisadiyyatın səmərəliliyini artırmaq, təbii ehtiyatların effektiv istifadəsini təmin etmək və sosial-iqtisadi optimalı müəyyənləşdirmək üçün necə tətbiq oluna biləcəyi ətraflı şəkildə izah olunur. Bu tədqiqatın nəticələri Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş rayonlarının sənayeləşməsində potensialın artırılması və sosial-iqtisadi inkişafın dəstəklənməsi üçün əlaqəli prinsiplər təklif edir.

AUDİT 2023, 4 (42), səh. 78-85.

AUDIT 2023, 4 (42), pp. 78-85.

АУДИТ 2023, 4 (42), стр. 78-85.

Bu məqalə Azərbaycanın iqtisadi inkişafına və işğaldan azad edilmiş regionların sosial-iqtisadi inkişafına dəstək verəcək və innovativ texnologiyaların tətbiqinə yönəldilmiş strategiyaların formalaşdırılmasına kömək edəcək tədqiqatın əsas mərhələlərini təqdim edir.

Hər hansı bir bölgədəki iqtisadi fəaliyyət növləri arasında sənaye xüsusi yer tutur. Bölgənin böyük sənaye müəssisələrinin inkişafı bölgənin sənaye ixtisaslaşmasının formalaşmasında mühüm rol oynayır. Bu vəziyyət, tanınmış istehsal xammalı, gələcək böyümə üçün qaynaqlar və texnoloji yeniliklərlə sıx əlaqəli bir neçə faktorla izah edilə bilər. Sektorun daha da inkişaf etdirilməsi və Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün rəqabətə davamlı mövqelərin yaradılması məqsədilə bu sektorda tədqiqat mərkəzlərinin inkişaf etdirilməsi və gələcək kadrların hazırlanmasını təmin etmək lazımdır. İstehsal üçün daha əlverişli şərait yaratmaq, yeni müəssisələrin sayını artırmaq və xarici tərəfdaşlarla münasibətlər qurmaq vacibdir. İqtisadiyyatı xarici təlatümlərdən qorumaq üçün sənayenin inkişafının başqa yollarını tapmaq lazımdır [4]. Sənayeləşmənin əsas məqsədləri həyat keyfiyyətini yaxşılaşdırmaq, iş imkanlarını artırmaq və işsizliyi azaltmaqdır. Hökumət Azərbaycanda işsizliyin azaldılması üçün bir neçə tədbirlər planı həyata keçirib. Azərbaycanda sənayeləşmənin formalaşmasında əsas amillər aşağıdakılardır:

1. Birinci amil Azərbaycanda mövcud infraquruluşdur. Azərbaycan mis, qızıl, neft, qaz və digər resurslar da daxil olmaqla böyük xammal ehtiyatlarına malikdir. Xammal və resursların mövcudluğu ölkədə sənayenin sürətli inkişafını təmin edir.

2. Sənayeləşməyə töhfə verən başqa bir amil də illər ərzində işçi qüvvəsinin artmasıdır.

3. Azərbaycanın sənaye inkişafında daha bir mühüm amil xarici investorların maraqlarıdır.

4. Sənayeləşməyə töhfə verən başqa bir amil təbii ehtiyatların bolluğu və güclü bir iqtisadiyyat təmin etmək istəyidir. Regionda genişmiqyaslı infraquruluşun inkişafı proqramının həyata keçirilməsi yolu ilə işsizliyin azaldılması istiqamətində addımlar atılır.

Sənayeləşmə Azərbaycan iqtisadiyyatının ən vacib problemlərindən biridir, lakin görünməyindən daha mürəkkəbdir. Sənayeləşmənin iki fərqli forması müşahidə edilə bilər: biri xarici dəstəyə, digəri daxili istehsal prosesləri ilə iqtisadi böyüməyə əsaslanır.

Azərbaycanda sənayenin inkişafı həyat keyfiyyətinin yüksəldilməsi və işsizliyin azaldılması üçün lazımdır. Sənayeləşmənin əsas məqsədləri iş imkanlarını genişləndirmək, işsizliyin azaldılması və insanların həyatını yaxşılaşdırmaqdır. Sənaye Azərbaycanın bir çox iqtisadi, sosial və mədəni problemlərini həll edir. Azərbaycanda sənayeləşmə iki müxtəlif sənaye növünə əsaslanır. Sənaye növlərindən biri xarici investisiyalara, digəri isə daxili istehsal proseslərinə əsaslanır. Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş rayonlarında material, texnika və işçi qüvvəsinin çatışmazlığı bu problemin həlli üçün effektiv tədbirlərin görülməsini tələb edir [1].

Azərbaycanda sənayeləşmə xarici investorların maraqlarını dövlətin maraqları ilə birləşdirən mürəkkəb prosesdir. Sənayeləşmə əhəmiyyətli mənbələr və maliyyə mənbələri tələb edir. Sənayeləşmə prosesi xarici investorlara qarşı dövlət siyasətindən başlayır. Azərbaycanın sənayeləşməsinin əsas mərhələləri aşağıdakılardır [5]:

1. Böyük layihələr və əhəmiyyətli iqtisadi investisiyalar da daxil olmaqla dövlət tərəfindən prosesin inkişafı;

2. Yeni investisiya və inkişaf layihələrinin strateji planlaşdırılması, müxtəlif sektorlarda böyük müəssisələrin yaradılması, xarici tərəfdaşlarla birgə müəssisələrin yaradılması da daxil olmaqla bir sənayeləşmə səviyyəsindən digərinə keçid;

AUDİT 2023, 4 (42), səh. 78-85.

AUDIT 2023, 4 (42), pp. 78-85.

АУДИТ 2023, 4 (42), стр. 78-85.

3. Aydın iqtisadi inkişaf strategiyasının həyata keçirilməsi və iqtisadi artımın stimullaşdırılması da daxil olmaqla bir sənayeləşmə səviyyəsindən digərinə keçid;

4. Regional ehtiyaclara cavab verən regional inkişaf proqramları əsasında ölkənin müxtəlif sənaye və sektorlarında istehsal proseslərinin səmərəliliyinin monitorinqi və qiymətləndirilməsi;

Azərbaycan iqtisadiyyatı sənayeləşməyə əsaslanır. Dövlət sənayeləşmə proqramının əsas məqsədləri istehsal və istehsalın artırılması, işsizliyin aradan qaldırılması və yaşayış səviyyəsinin yüksəldilməsidir. Son illərdə Azərbaycan hökumətin inflyasiyanın qarşısını almaq, artımı sürətləndirmək və yoxsulluğu azaltmaq səyləri nəticəsində əhəmiyyətli iqtisadi uğurlar əldə edib. Ölkənin sənaye infrastrukturunu hazırda əhəmiyyətli investisiyalar tələb edir. Azərbaycanda sənayeləşmə xarici investorların maraqlarını dövlətin maraqları ilə birləşdirən mürəkkəb prosesdir. Qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycan sənayeləşmənin bir növündən digərinə tədricən keçid prosesindədir.

Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş rayonlarının sənayeləşməsi əhəmiyyətli resurslar və maliyyə resursları tələb edir. Ölkənin sənaye infrastrukturunu hazırda infrastruktur, logistika, nəqliyyat və digər komponentlər kimi bir çox elementi əhatə edən inkişaf planı çərçivəsində əhəmiyyətli investisiyalar tələb edir.

- Azərbaycanda sənayeləşmənin birinci mərhələsi infrastruktur layihələri üçün böyük investisiyalar və maliyyə resursları tələb edir. Bu layihələr sənaye parklarını, fabrikləri, elektrik stansiyalarını, boru kəmərlərini və digər böyük sənaye obyektlərini dekomunizasiya edir. Bütün bunlar ölkənin sənayeləşmə prosesinin bir hissəsidir. Bu, əsas elementlərə əsaslanan ümumi inkişaf planının bir hissəsidir.

- Azərbaycanın sənayeləşməsinin ikinci mərhələsi, digər milli mal və xidmətlər istehsalı üçün xarici şirkətlərlə çoxsaylı müştərək müəssisələrin yaradılması, inkişaf layihələri üçün böyük investisiyalar və maliyyə resursları tələb edir.

Sənayenin davamlı inkişafı mexanizmlərinin yaradılması sənaye müəssisələrinin yerləşdiyi bölgələrdə ekoloji imkanları olan sosial-iqtisadi sistemdə idarəetmənin konseptual əsasının hazırlanmasını tələb edir. Bunun üçün bölgənin təhlükəsiz və davamlı inkişafı kimi konsepsiyaların tətbiqi tövsiyə olunur. Bölgənin inkişafının təhlükəsizliyi üçün, ilk növbədə, bu sahədə təbii ehtiyatların optimal hasilatı ilə bağlı vəziyyəti başa düşmək lazımdır; bu, həmin sahənin müstəqil inkişafına və antropogen təsirlər təhlükəsindən qorunmasına imkan verir. Beləliklə, tənzimlənmənin sosial-iqtisadi aspektlərinə əsaslanan təbii ehtiyatların hasilatı sisteminin yaradılması da regionun davamlı inkişafını təmin edəcəkdir. Təbii ehtiyatlardan istifadənin çevrilməsi faydalı fəaliyyətin texniki əmsalını artırmaq və idarəetmə keyfiyyətini yaxşılaşdırmaqla əldə edilə bilər. Sosial-iqtisadi optimalın müəyyənləşdirilməsi, ətraf mühitin vəziyyəti və dekomunizasiya ilə əlaqəsi, ətraf mühitin məhv edilməsi riski və ondan münasib asılılıq yarada biləcək qanunlar nəzərə alınmaqla, pul baxımından ifadə olunan tələb və təklif arasındakı tarazlıq şəklində iqtisadi inkişafa nail olacaqdır. Bu şəkildə qurulmuş müasir resurs idarəetmə mexanizmi sosial ehtiyaclara, tənzimlənən ətraf mühit imkanlarına, bilik iqtisadiyyatına (yeni texnologiyalar vasitəsilə mübadilə) və bazar vasitəsilə real ehtiyaclara cavab verməlidir [2].

Hal-hazırda inkişaf etmiş ölkələrdə texnologiya, sosial-iqtisadi inkişaf, elm və texnologiyadakı dəyişiklikləri daim izləyərək iqtisadiyyat sektorlarının inkişafı üçün uzunmüddətli planlar hazırlamağa imkan verən mexanizmlər mövcuddur. Bütövlükdə iqtisadiyyata və qlobal sosial-iqtisadi sistemə xas olan ümumi xüsusiyyətləri aşağıdakı kimi müəyyənləşdirə bilərik:

- qlobal integrasiya nəticəsində müxtəlif ölkələrdə inkişaf prosesinin xarici iqtisadi və sosial aspektləri;

AUDİT 2023, 4 (42), səh. 78-85.

AUDIT 2023, 4 (42), pp. 78-85.

АУДИТ 2023, 4 (42), стр. 78-85.

- şəraitdən asılılığın artması;
- resursların çatışmazlığı nəticəsində aşkar edilmiş problemlərin kəskinləşməsi və resursların qorunması prinsipi əsasında istifadəsinin artırılması hesabına iqtisadi sistemin uzunmüddətli dayanıqlılığının təmin edilməsi;
- regionda, xüsusilə işğaldan azad edilmiş rayonlarda yaşayan insanların sayının artması;
- sistemin imkanları nəzərə alınmaqla, xüsusilə işğaldan azad edilmiş zonalarda iqtisadi səmərəliliyə nail olmağa yönəlmiş sosial-iqtisadi proseslərin optimal tənzimlənməsi prinsipi;
- balans pozğunluğu olmadan sistemin inkişafını tənzimləyən prinsipləri və metodları formalaşdırmağa imkan verən idarəetmə qərarlarının inkişafının regional aspektləri;
- böyük sənaye parklarının inkişafı, təsərrüfat subyektlərinin çevikliyinə və hərəkətliliyinin artırılması;
- sənaye müəssisələrinin istehsal amillərinin məcmusunu təyin edərkən, sənaye iqtisadiyyatında mövcud innovativ dəyişikliklər səviyyəsində mənbələrin bölüşdürülməsi ehtimalı.

Beləliklə, innovativ texnologiyaların inkişafı yeni texnologiyaların inkişafına təkan verir ki, bu da elm və texnologiya sahəsində gələcək elmi tədqiqatlar üçün müasir istehsal mərkəzlərinin yaradılmasına imkan verir. Nəticədə yenilik həm də elm və texnologiyanın inkişafına kömək edir və sosial-iqtisadi sistemdəki təkamül dəyişikliklərinə təsir göstərir. Təbii ehtiyatların məhdud təbiətindən danışırıqsa, bilik kimi mənbələr məhdudiyyətsiz olaraq xarakterizə edilə bilər və bu səbəbdən yeni mənbələrin meydana gəlməsi ilə dəyişikliklərin mümkünlüyünü nəzərə alaraq mənbələrin doldurulmasını nəzərdən keçirə bilərik [6]. Bununla birlikdə iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrində innovativ imkanlardan səmərəli istifadə etmək üçün ilk növbədə, yeni biliklərin yaradılması və qiymətləndirilməsi sahəsində proqnozlaşdırma metodologiyasından başlamalıyıq. Bu günə qədər ən təsirli proqnozlaşdırma metodologiyası kəşfiyyat və tənzimləmədir. Bu metodologiyalar sənayenin yenilənməsi və innovasiya imkanları arasındakı əlaqəyə əsaslanaraq, resursların bərpasını tənzimləyən dekommunikasiyanın sosial-iqtisadi prinsipləri üçün optimal həll və təkliflərin hazırlanmasında bir-birini tamamlayır. Resursların iqtisadi və sosial ehtiyaclarını müəyyən edən proqnozlaşdırma səviyyələrini qiymətləndirmək üçün paylama nəzəriyyəsindən istifadə edilir.

Ona görə də təqdim olunan proqnozlar əsasında regionun sosial-iqtisadi inkişafı proqramı formalaşdırılmalı və davamlı iqtisadi inkişaf mexanizmləri yaradılmalıdır. Eyni zamanda bilik iqtisadiyyatındakı innovativ dəyişikliklər nəticəsində yeni texnoloji və idarəetmə yeniliklərinin meydana çıxması ilə istehsal prosesində iştirak edən mənbələrin miqdarı və mənbələrin onların dəyişdirilməsinə münasibəti zamanla dəyişməlidir. Aşağıdakı cədvəldə azad edilmiş ərazilərdə istehsal olunan malların, xidmətlərin və iş yerlərinin xərcləri müvafiq bölgələrdə faktiki qiymətlərlə göstərilir. 2015-ci ildən Kəlbəcər rayonunda iyul ayında su təchizatı, tullantıların təmizlənməsi və təkrar emalı üzrə tədbirlər keçirilir. Kəlbəcərdə bu tədbirlər təxminən 1475,4 min manat təşkil edib. Bundan başqa, Laçın rayonunda emal sənayesinin fəaliyyətinə başlanılıb. Statistik məlumatlara görə, 2018-2020 - ci illərdə sənaye istehsalı 361,7 min manat, geyim istehsalı isə 294,2 min manat təşkil edib. Bundan başqa, iyul ayında Qubadlı rayonunda su təchizatı, çirkab suların təmizlənməsi və sənaye emalı üzrə tədbirlər keçirilib. Bu sektorun ümumi gəliri 2015-ci ildə təxminən 4,1 min manat, 2017-ci ildə isə 34,9 min manata çatıb. Statistikaya görə, 2015-2018-ci illər arasında Zəngilan rayonunda 4662 yataq dəsti istehsal olunub. Nəhayət, 2015-2020-ci illər ərzində onun paylanması əsasən, təxminən 8437,3 min kubmetr su, 2015-2018-ci illər ərzində isə təxminən 5842 ədəd yataq dəsti və 1460 ədəd ətək və şalvar istehsal edilmişdir.

AUDİT 2023, 4 (42), səh. 78-85.
AUDIT 2023, 4 (42), pp. 78-85.
АУДИТ 2023, 4 (42), стр. 78-85.

Cədvəl 1.

Regionlar üzrə sənaye məhsulunun (işlərin, xidmətlərin) dəyəri, faktiki qiymətlərlə, min manat)

	2015	2016	2017	2018	2019*	2020*
Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonu	1205	1122	4442	2823	2991	2543
Cəbrayıl rayonu	556	560	3910	2171	2251	2050
Kəlbəcər rayonu	274	251	225	253	248	224
Qubadlı rayonu	4	-	35	-	-	-
Laçın rayonu	320	253	214	376	492	268
Zəngilan rayonu	51	59	58	22	-	-
Qarabağ iqtisadi rayonu	44700	57148	85860	97485	125603	114680
Ağcabədi rayonu	9475	15202	29752	38438	62330	52357
Ağdam rayonu	6841	7111	12693	12609	13731	13105
Bərdə rayonu	11617	13156	14368	14301	19525	23946
Füzuli rayonu	10298	11726	17324	16494	19575	18225
Xocalı rayonu	-	-	-	-	-	-
Xocavənd rayonu	352	346	381	225	598	648
Şuşa rayonu	12	17	7	8	8	15
Tərtər rayonu	6105	9590	11334	15411	9836	6385

*Mənbə: Azərbaycanın sənayesi, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi,
<https://www.stat.gov.az/source/industry/>, 2021.*

Beləliklə, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə davamlı inkişaf mexanizmləri yaratmaqla iqtisadi sektorların böyümə potensialını müəyyən etmək mümkündür. Davamlı inkişaf sənaye müəssisələrinin məcmu ehtiyatlarının istifadəsində tarazlıq kimi başa düşülməlidir ki, bu da istifadə olunmamış mənbələrdən, müəyyən resurs kateqoriyalarından və istehsalın optimallaşdırılması nəticəsində istehsalın artım potensialından daha çox istifadənin müəyyənləşdirilməsi deməkdir. Onların birləşməsi müəssisənin mövcud texnoloji imkanları ilə əlaqədardır ki, bu da istehsalın səmərəliliyinin artırılmasına kömək edir. Eyni zamanda yeni mənbələrin potensialı iqtisadi sistemin bir sıra mənbələrindən ibarətdir və bu mənbələrin öyrənilməsi iqtisadi sektorun davamlı fəaliyyət məqsədinə çatma qabiliyyətini müəyyənləşdirmək mövzusu ola bilər. Bu çərçivədə əldə edilən gecikmə, müəyyən sahələrin mövcud istehsal vasitələrindən istifadə etmək, qaynaq çatışmazlığını, habelə sənaye müəssisələrinin istehsal, texnologiya və iqtisadi proseslərdəki ehtiyatlarını müəyyənləşdirmək qabiliyyətini əks etdirəcəkdir. Beləliklə, resurs potensialı son məhsulun yaradılması üçün əsasdır və resurslardan istifadənin səmərəliliyi iqtisadiyyat sektorunun iqtisadi böyüməsində özünü göstərir.

Y E K U N

Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş rayonlarında sənaye inkişafının, yeni sənaye istehsalı üçün müəssisələrin yaradılmasının və onların inkişafının müxtəlif aspektləri müəyyən edilmişdir. Buna görə də bu ərazilərdə planlı inkişafı təmin etmək üçün aşağıdakı prosesi izləmək tövsiyə olunur:

Bu rayonlarda əhalinin həyatı və təhlükəsizliyi üçün kritik şəraitin yaradılması üçün tədbirlər görülməli, əksər rayonlarda faydalı qazıntıların çıxarılması ləğv edilməlidir; və bu

AUDİT 2023, 4 (42), səh. 78-85.

AUDIT 2023, 4 (42), pp. 78-85.

АУДИТ 2023, 4 (42), стр. 78-85.

ildən işğaldan azad olunmuş rayonlarda sənaye inkişafı potensialının müəyyənəşdirilməsi üçün tədbirlər başlanmalı və qiymətləndirilməlidir.

Regionların inkişaf proqramının səmərəli təşkilinə uyğun olaraq işğaldan azad olunmuş regionun bərpasına sistemli yanaşma müəyyən edilməlidir.

Ölkə daxilində mövcud olan xammaldan səmərəli istifadə etməklə dünya bazarına çıxışı təmin etmək və inkişaf etmiş ölkələrin geniş təcrübəsini istehsalda inteqrasiyasını genişləndirilməlidir.

Regionda mövcud olan resurslardan səmərəli istifadə olunmalı, sənaye sahibkarlığı yaradılmalıdır.

Yerli sakinlərin həyat keyfiyyətinin bərpası və yaxşılaşdırılması üçün maliyyə ehtiyatları və imkanları müəyyən edilməlidir.

Ehtiyat Torpaq fondlarının qorunub saxlanılmasını, həmçinin bölgədə aqrosənaye kompleksinin inkişafını və bu torpaqlardan səmərəli istifadəni təmin etmək lazımdır.

Nəticədə Azərbaycanın işğaldan azad olunmuş rayonlarında sənayenin inkişafı mümkündür. Bu sahədə qarşıya qoyulan vəzifələrin yerinə yetirilməsi məqsədilə, yeni iqtisadiyyat quruculuğu şəraitində sənaye parklarının yaradılması işi beynəlxalq təcrübədən irəli gəlir. Belə parkların yaradılması təcrübəsi artıq ölkəmizdə mövcuddur. Bu təcrübələr əsasında məhz işğaldan azad olunmuş ərazilərdə, sənaye parklarının yaradılması regionun gələcək inkişafında əhəmiyyətli rol oynayacaq.

Yekunda onu qeyd edə bilərik ki, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə yeni sənaye sahələrinin yaradılması ölkəmizdə qeyri-neft məhsulları istehsalının inkişafı ilə yanaşı, həmin məhsullarını dünya bazarına ixracının artırılması istiqamətində mühüm addımlardan olacaqdır.

İSTİFADƏ OLUNMUŞ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1.Abdulla N. Regional sosial-iqtisadi inkişaf: problemlər və reallıqlar //525-ci qəzet. 2021, 14 oktyabr - <https://525.az/news/178046-regional-sosial-iqtisadi-inkisaf-problemler-ve-realliqar>

2.Baxşəliyev E. 2022 -ci ildə də sosial-iqtisadi inkişaf davam edəcək. Azərbaycan qəzeti, 2021. 10 sentyabr. s.1-4.

3.Bayramov V. İqtisadi inkişaf sosial rifahın əsas amilidir. Xalq qəzeti, 2022, 11 yanvar. s.1-6.

4.Daşsalahlı R. Qarabağ - inkişaf, tərəqqi meydanı // Azərbaycan müəllimi, 2021, 5 mart. S.2.

5.Məmmədova P. Azərbaycanda sənaye müəsisələrinin investisiya potensialının formalaşması və qiymətləndirilməsi // Kooperasiya - elmi-praktiki jurnal. №3. 2020, s. 61-68.

6.Sarıyeva İ., Qarabağ turizmi - bölgələrin sosial-iqtisadi inkişaf mənbələrindən biri. Bakı Xəbər. 2021, 28 dekabr, s.10.

7.Sərxanlı S.A. Sənayenin investisiya cəlbəediciliyinə təsir edən amillər // İqtisadi təhlükəsizlik: mövcud vəziyyət və perspektivlər. 2020, səh. 318-321.

8.Azərbaycanın sənayesi, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi, 2022 - <https://www.stat.gov.az/source/industry/>.

9.İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyi - <https://www.senaye.gov.az>

10.Milli hesablar və makroiqtisadi göstəricilər statistikasını - <https://www.stat.gov.az/menu/4/e-reports/az/01/001.php>

11.Allahverdiyev F. Azad edilən ərazilər yerli və xarici investorlar üçün cəlbəedici olacaq. 2020, 10 dekabr - <https://vergiler.az/news/economy/11072.html>

AUDİT 2023, 4 (42), səh. 78-85.

AUDIT 2023, 4 (42), pp. 78-85.

АУДИТ 2023, 4 (42), стр. 78-85.

Ravan Malik Pashazade,

Ph.D. Student,

Baku Business University

E-mail: revan_pashazade@mail.ru

© R.M. Pashazade, 2023

DIRECTIONS FOR FORMING THE STRUCTURE OF INDUSTRIALIZATION IN THE TERRITORY OF KARABAKH

A B S T R A C T

The purpose of the research - is to study the industrialization process of the Karabakh territory more closely and to show the importance of industry in regulating the development of employment and intensive economy by proposing strategic measures and recommendations to regulate the development of the industrial sector.

The methodology of the research - observation, analysis, comparison, grouping methods were used during the research.

The practical importance of the research –is related to developing the industrial sector of Azerbaijan, reducing unemployment, attracting foreign investments, management and optimal use of natural resources.

The results of the research - is to regulate the industrialization of the Karabakh territory, create new job opportunities, reduce unemployment and determine the result of strategic measures and plans that will help to the development of the economy of Azerbaijan.

The originality and scientific novelty of the research – consists of studying the patterns of regulation of the sustainable activities of the economic sector of the region and the effective use of its resources using foreign experience.

Keywords: industry, resource, freed areas, construction, production, structure, investment.

AUDİT 2023, 4 (42), səh. 78-85.

AUDIT 2023, 4 (42), pp. 78-85.

АУДИТ 2023, 4 (42), стр. 78-85.

Пашазаде Раван Малик оглу,

докторант,

Бакинский Университет Бизнеса

E-mail: revan_pashazade@mail.ru

© Пашазаде Р.М., 2023

НАПРАВЛЕНИЯ ФОРМИРОВАНИЯ СТРУКТУРЫ ИНДУСТРИАЛИЗАЦИИ НА ТЕРРИТОРИИ КАРАБАХА

Р Е З Ю М Е

Цель исследования – более внимательно изучить процесс индустриализации территории Карабаха и показать значение промышленности в регулировании развития занятости и интенсивной экономики, предложив стратегические меры и рекомендации по регулированию развития промышленного сектора в рассматриваемом регионе.

Методология исследования – в ходе исследования использовались методы наблюдения, анализа, сравнения, группировки.

Результаты исследования – заключаются в регулировании индустриализации территории Карабаха, создании новых рабочих мест, сокращении безработицы и определении результатов стратегических мер и планов, которые помогут развитию экономики Азербайджана.

Практическая значимость исследования – связана с развитием промышленного сектора Азербайджана, сокращением безработицы, привлечением иностранных инвестиций, управлением и оптимальным использованием природных ресурсов.

Оригинальность и научная новизна исследования заключается в изучении закономерностей регулирования устойчивой деятельности экономического сектора изучаемого региона и эффективного использования ресурсов с использованием зарубежного опыта.

Ключевые слова: промышленность, ресурс, освободившиеся от оккупации территории, строительство, производство, структура, инвестиции.

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur:
16.10.2023

Təkrar işləməyə göndərilmişdir:
26.10.2023

Çapa qəbul olunmuşdur: 03.11.2023

*The date of the admission of the article to
the editorial office:* 16.10.2023

Send for reprocessing: 26.10.2023

Accepted for publication: 03.11.2023

Дата поступления статьи в редакцию:
16.10.2023

Отправлено на повторную обработку:
26.10.2023

Принято к печати: 03.11.2023